

VIZIER2030

Een 2030-doelstellingenkader voor
Vlaanderen

INHOUD

- INHOUD 3
- 1 DE CONTEXT** 4
- 1.1 DE 2030-AGENDA VOOR DUURZAME ONTWIKKELING 4
- 1.2 VISIE 2050 – EEN LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR VLAANDEREN 7
- 1.3 VISIE 2050 EN DE SDG’S MET MEKAAR VERBONDEN 8
- 2 EEN VLAAMS 2030-DOELSTELLINGENKADER** 10
- 2.1 GEBASEERD OP DE SDG’S EN GELINKT AAN VISIE 2050 10
- 2.2 MET EEN FOCUS OP VLAANDEREN 11
- 2.3 VERVOLLEDIGD DOOR DE 2030-DOELSTELLINGEN VAN DE LANGETERMIJNBELEIDSPANNEN IN OPMAAK 12
- 3 DE VLAAMSE 2030-DOELSTELLINGEN** 13
- 4 INDICATORENSET: CONCRETISERING EN MONITORING** 17
- 4.1 SITUERING 17
- 4.2 INDICATORENSET 18
- 5 IMPLEMENTATIE EN OPVOLGING** 25

1 DE CONTEXT

In het najaar van 2015 en het voorjaar van 2016 verschenen twee belangrijke teksten die de Vlaamse blik op de toekomst richtten: de VN-resolutie *'Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development'* en *'Visie 2050 – Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen'*.

1.1 DE 2030-AGENDA VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

De VN-resolutie vertrekt vanuit **uitdagingen en kansen voor onze wereld vandaag**:

'We worden vandaag geconfronteerd met **immense uitdagingen** met betrekking tot duurzame ontwikkeling. Miljarden burgers leven nog steeds onder het juk van de armoede en worden een waardig leven ontzegd. De ongelijkheid binnen en tussen landen neemt toe. Er zijn enorme verschillen in kansen, rijkdom en macht. Gelijkheid tussen mannen en vrouwen blijft een cruciale uitdaging. Werkloosheid, in het bijzonder jeugdwerkloosheid, is een belangrijke bekommernis. De vooruitgang van de afgelopen decennia dreigt teniet te worden gedaan door mondiale gezondheidsbedreigingen, vaker voorkomende en intensere natuurrampen, escalerende conflicten, gewelddadig extremisme, terrorisme en de daaraan gekoppelde humanitaire crises en gedwongen migratie van mensen. De uitputting van de natuurlijke hulpbronnen en de negatieve gevolgen van de achteruitgang van het milieu, met inbegrip van woestijnvorming, droogte, bodemdegradatie, zoetwaterschaarste en verlies van de biodiversiteit, kunnen worden toegevoegd aan de reeds ellenlange lijst van uitdagingen waarmee de mensheid wordt geconfronteerd. Klimaatverandering is een van de grootste uitdagingen van onze tijd en de negatieve effecten ervan ondermijnen het vermogen van alle landen om tot duurzame ontwikkeling te komen. De opwarming van de aarde, stijging van de zeespiegel, verzuring van de oceanen en andere invloeden van de klimaatverandering hebben een aanzienlijke impact op kustgebieden en laaggelegen kuststaten, met inbegrip van een groot aantal van de minst ontwikkelde landen en kleine eilandstaten. Het voortbestaan van tal van samenlevingen, en van de biologische ondersteuningssystemen van de planeet, is in gevaar.'

'Dit is echter ook een tijd van **enorme kansen**. Er werd heel wat vooruitgang geboekt in het realiseren van talloze ontwikkelingsuitdagingen. Honderden miljoenen mensen hebben tijdens de vorige generatie het juk van de extreme armoede kunnen afwerpen. Toegang tot onderwijs is zowel voor jongens als meisjes in aanzienlijke mate toegenomen. De verspreiding van informatie- en communicatietechnologie en van wereldwijde digitale verbondenheid bieden aanzienlijke mogelijkheden om de menselijke vooruitgang te versnellen, de digitale kloof te dichten en kennismaatschappijen te ontwikkelen. Wetenschappelijk en technologische innovaties bieden dezelfde mogelijkheden in domeinen die zo uiteenlopend zijn als geneeskunde en energie.'

Om die uitdagingen aan te pakken en de kansen te benutten tekent de VN-resolutie een **2030-agenda voor duurzame ontwikkeling** (2030-ADO) uit.

De ADO-2030 is een transformatieve agenda en heeft **'niemand achterlaten'** (*leaving no-one behind*) als belangrijk principe.

////////////////////////////////////

Het voorwoord van de resolutie verwoordt dat als volgt: 'We zijn vastberaden om de kordate en transformerende stappen te zetten die dringend nodig zijn om het tij te keren en de wereld op weg te zetten naar een duurzame en veerkrachtige toekomst. Nu we deze gemeenschappelijke reis aanvatten, verbinden we ons ertoe om niemand achter te laten.'

De **17 duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen** of *Sustainable Development Goals* (SDG's) verwoorden de ambities van de 2030-ADO, die daarover stelt: 'De doelstellingen en subdoelstellingen moeten de komende 15 jaar aanzetten tot actie in domeinen die van cruciaal belang zijn voor de mensheid en de planeet'.

De 2030-ADO noemt dan de zogenaamde 5 P's als die cruciale domeinen: mensen (*people*), planeet (*planet*), welvaart (*prosperity*), vrede (*peace*) en partnerschap (*partnership*).

Mensen

We zijn vastberaden om een einde te maken aan armoede en honger, in al hun vormen en dimensies, en te verzekeren dat alle mensen hun potentieel ten volle kunnen ontwikkelen in waardigheid en gelijkheid en in een gezonde omgeving.

Planeet

We zijn vastberaden om de planeet tegen aftakeling te beschermen, onder meer door duurzame consumptie en productie, waarbij we haar natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheren en dringend actie tegen klimaatverandering ondernemen, zodat de planeet kan voldoen aan de behoeften van huidige en toekomstige generaties.

Welvaart

We zijn vastbesloten om te verzekeren dat alle mensen een voorspoedig en bevredigend leven kunnen leiden en dat economische, sociale en technologische vooruitgang zich voordoet in harmonie met de natuur.

Vrede

We zijn vastberaden om vreedzame, rechtvaardige en inclusieve maatschappijen op te bouwen, die vrij zijn van angst en geweld. Er kan geen duurzame ontwikkeling zijn zonder vrede en er kan ook geen vrede zijn zonder duurzame ontwikkeling.

Partnerschap

We zijn vastbesloten om de middelen te mobiliseren die nodig zijn om deze Agenda te implementeren via een vernieuwd mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling, dat op het idee van een versterkte mondiale solidariteit gebaseerd is, dat in het bijzonder op de behoeften van de armsten en meest kwetsbaren toegespitst is en waaraan alle landen, belanghebbenden en volkeren samenwerken.'

De SDG's zorgen voor evenwicht tussen de drie dimensies van duurzame ontwikkeling (de economische, sociale en ecologische dimensies) en vormen als het ware een **geïntegreerd, ondeelbaar en universeel actieplan voor vrede, mensen, planeet, welvaart en partnerschap:**

Beëindig armoede overal en in al haar vormen

Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden

Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen

Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen en wouden duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzekert toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen

Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

////////////////////////////////////

1.2 VISIE 2050 – EEN LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR VLAANDEREN

Visie 2050 opent met de vraag of het in het licht van de huidige maatschappelijke problemen en onzekerheden verantwoord is vandaag met 2050 bezig te zijn. Het antwoord is positief. De Vlaamse Regering is ‘ervan overtuigd dat het belangrijk is om vooruit te kijken, samen te werken en mee vorm te geven aan een aantal evoluties en transitieën. Veranderingen zijn onvermijdelijk maar de toekomst is ook maakbaar.’ Beleidsmatig bezig zijn met de toekomst doet ons volgens de Vlaamse Regering ‘ten gronde nadenken over de wereld van vandaag en de positie van Vlaanderen, over waar we vandaan komen en waar we naartoe (willen) gaan, over wat onze troeven en onze uitdagingen zijn. Een ruimer tijdsperspectief plaatst de vraagstukken die ons nu bezighouden in een ander licht.’ Visie 2050 vertrekt vanuit een grondige omgevingsanalyse van de internationale tendensen en megatrends en bestudeert nu al zichtbare veranderingsprocessen met een brede reikwijdte en met ingrijpende, verstrekkende implicaties voor **de wereld van morgen**:

- demografische trends: bevolkingsgroei, vergrijzing en verjonging, migratie
- wetenschappelijke en technologische trends: opkomst van disruptieve en exponentiële technologieën, aangestuurd door wetenschap en innovatie. Een aantal doorbraken kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren tot het verbeteren van onze levenskwaliteit.
- ecologische trends: klimaatverandering en druk op natuurlijke hulpbronnen
- economische trends: disrupties als gevolg van technologische doorbraken, verschuiving van het economische zwaartepunt in de wereld naar het Oosten, industriële transformatie, nieuwe verhoudingen tussen producenten en consumenten
- politieke en bestuurlijke trends: wijzigende geopolitieke verhoudingen, transformatie van overheden en instellingen
- maatschappelijke trends: individualisering en diversiteit.

Visie 2050 beschrijft de **ambitie** voor Vlaanderen: ‘**een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen dat welvaart en welzijn creëert op een slimme, innovatieve en duurzame manier en waarin iedereen meetelt**’, een ambitie die naadloos aansluit het vastberaden voornemen van de 2030-ADO om ‘de wereld op weg te zetten naar een duurzame en veerkrachtige toekomst’. Visie 2050 bouwt voort op de internationale aanpak van duurzame ontwikkeling langs drie dimensies (economisch, sociaal en ecologisch), ze stelt: ‘Die ambitie willen we realiseren door een nieuwe economie, voor een inclusieve samenleving en binnen de ecosysteemgrenzen van onze planeet. We willen dus evolueren naar een duurzame productie en consumptie binnen de planetaire en sociale grenzen.’ Voor de drie dimensies en voor negen thema’s krijgt de ambitie een vertaling naar een **toekomstvisie voor 2050**, maar ook naar **kansen** en **uitdagingen** voor Vlaanderen. De kansen geven aan in welke aspecten Vlaanderen sterk staat en al evolueert naar het gewenste toekomstbeeld. De uitdagingen beschrijven welke veranderingen noodzakelijk zijn om de moeilijkheden te overwinnen op het pad naar 2050.

De Vlaamse Regering introduceert in Visie 2050 ook een nieuwe aanpak om haar toekomstvisie te realiseren: ‘Om de visie te realiseren is er een grote omslag noodzakelijk. Het is daarbij belangrijk om de juiste keuzes te maken en in te zetten op die prioriteiten die cruciaal zijn voor deze omslag. We hebben als Vlaamse regering daarom zeven **transitieprioriteiten** bepaald, die ook onderling op elkaar inwerken en met elkaar verweven zijn. [...] Door in te zetten op transitieprioriteiten willen we bijdragen aan de realisatie van de visie voor Vlaanderen in 2050. Hiermee willen we ook

//

Visie 2050 erkent ook uitdrukkelijker de **waarde van zachtere thema's** als sport en cultuur op de weg naar een inclusieve, duurzame maatschappij: 'We investeren in de maximale ontplooiing van ieders talenten om dit te waarborgen en verliezen hierbij de gemeenschapsvormende kracht van alle culturele materies, inclusief sport en media, niet uit het oog.' en "Cultuur zorgt voor verbinding in de samenleving. Ze mobiliseert mensen en draagt bij tot het sociale kapitaal en de ontwikkeling van talenten. Niet alleen stimuleert cultuur de maatschappelijke bewustwording en verbeelding, mensen vergaren ook kennis en ervaring in uiteenlopende domeinen. De samenleving biedt daarom garanties voor de sociale en culturele (grond)rechten, en de ontplooiing en activering ervan voor de inwoners, maar streeft ook naar gemeenschapsvorming rond gemeenschappelijke waarden zoals vrijheid, gelijkheid, solidariteit, respect en burgerschap.'

2 EEN VLAAMS 2030-DOELSTELLINGENKADER

2.1 GEBASEERD OP DE SDG'S EN GELINKT AAN VISIE 2050

De SDG's en hun subdoelstellingen of targets zijn mondiaal van aard en universeel toepasbaar. Ze houden echter ook rekening met de verschillende realiteiten, capaciteiten en ontwikkelingsniveaus van de lidstaten en respecteren de beleidslijnen en prioriteiten van de lidstaten. De VN-resolutie stelt daarover: 'Subdoelstellingen worden gedefinieerd als zijnde globale streefdoelen waarbij elke regering haar eigen nationale targets vastlegt, daarbij geleid door het globale ambitieniveau maar wel rekening houdend met nationale omstandigheden.'

De 2030-ADO roept de lidstaten dus op om werk te maken van de implementatie van de SDG's. Vlaanderen maakte daarom een **SDG-implementatie-agenda**¹:

1. ontwikkelen van duidelijke langetermijnvisie afgestemd op de SDG's
2. vertalen naar een Vlaams SDG-kader en definiëring van Vlaamse 2030-doelstellingen
3. implementeren van de 2030-doelstellingen
 - 3.1. analyseren van de doelafstanden
 - 3.2. bepalen en uitvoeren van remediërende acties
 - 3.3. ondersteunen van goede praktijken
4. ontwikkelen van een aangepast monitorings- en rapporteringssysteem
5. integreren van de SDG's in de interne werking, het management en de instrumenten van de overheidsinstellingen
6. samenwerken met de steden, gemeenten en provincies
7. voeren van een aangepast belanghebbendenmanagement en aangaan van nieuwe partnerschappen

Met Visie 2050 is het eerste onderdeel van de SDG-implementatie-agenda gerealiseerd. Met Vizioer 2030 en een bijhorende indicatorenset geven we verder invulling aan het tweede en het vierde onderdeel.

Het SDG-kader is veelomvattend en met zijn 169 subdoelstellingen of targets ook gedetailleerd. Bovendien zijn de SDG's geïntegreerd en ondeelbaar. Bij de vertaling naar Vlaamse 2030-doelstellingen mogen we dus niet aan *cherry picking* doen, maar we moeten er ook over waken dat we de ambitie van de 2030-ADO én van Visie 2050 niet uit het oog verliezen.

Met dit 2030-doelstellingenkader willen we niet alleen een Vlaamse vertaling geven aan de 2030-ADO door de doelstellingen te baseren op de SDG's en hun onderliggende targets, we willen het kader ook uitdrukkelijk verbinden met Visie 2050.

Om de link met Visie 2050 duidelijk te maken clusteren we de Vlaamse 2030-doelstellingen volgens de dimensies en een randvoorwaarde van Visie 2050: **voor een inclusieve samenleving, via een**

¹ Mededeling aan de Vlaamse Regering van 28/10/2016 (VR 2016 2810 MED.0419/1)

nieuwe economie, binnen de ecologische grenzen van de planeet, met een open en wendbare overheid in partnerschap. Die clustering sluit ook aan bij de 5 P's van de 2030-ADO.

We kunnen stellen dat Visie 2050 en de 2030-ADO met de SDG's zowel de reden als de onderbouwing vormen van het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. Visie 2050 erkent dat we de toekomst van Vlaanderen niet met zekerheid kunnen voorspellen en dat die onvoorspelbaarheid ertoe kan leiden dat we de toekomstvisie voor Vlaanderen gaandeweg moeten aanpassen. Anderzijds zal Vlaanderen, aldus Visie 2050, bepaalde aspecten van de toekomstvisie al vóór 2050 bereiken. Visie 2050 bevat echter geen tussentijdse doelstellingen. Met dit 2030-doelstellingenkader doen we dat wel. De SDG's en hun targets vormen het uitgangspunt en Visie 2050 de toekomst waarop we ons vizier moeten richten. De 2030-doelstellingen worden op die manier een tussenstap naar het Vlaanderen dat we in 2050 wensen. Dat visualiseren we door in bijlage 3 de drie dimensies en de negen thema's tekstpassages van Visie 2050 te koppelen aan de 2030-doelstellingen (zie hoofdstuk 3), en dat zowel voor de toekomstvisie als voor de kansen en uitdagingen. Ook de SDG's waarvoor de 2030-doelstellingen een vertaling zijn, zijn weergegeven. De bijlage toont dat heel wat doelstellingen een tussenstap zijn in de realisatie van meerdere onderdelen van Visie 2050 en een vertaling van meer dan één SDG, wat een mooie illustratie is van het geïntegreerde karakter van de Vlaamse 2030-doelstellingen.

2.2 MET EEN FOCUS OP VLAANDEREN

De SDG's en hun targets gelden voor alle lidstaten van de VN. Meerdere targets van de SDG's zijn echter duidelijk gericht naar de ontwikkelingslanden of op internationale samenwerking. Dat zijn de targets met een externe dimensie.

We opteren ervoor om de bijdragen van Vlaanderen aan de externe realisatie van de 2030-ADO zoveel mogelijk buiten het Vlaamse 2030-doelstellingenkader te houden. Die bijdragen zijn immers hoofdzakelijk vraaggestuurd en daardoor moeilijk vast te prikken voor de periode tot 2030.

Een algemene doelstelling over de bijdrage aan de officiële ontwikkelingssamenwerking moet ons engagement voor de externe dimensie van de 2030-ADO bevestigen. Bovendien keurde de Vlaamse Regering op 18 november 2016 de conceptnota "De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking anno 2030" goed. In deze conceptnota vertaalde de Vlaamse Regering Agenda 2030 naar de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking en actualiseerde ze haar visie op ontwikkelingssamenwerking.

De targets met interne dimensie zijn doelstellingen die binnen de lidstaten zelf implementatie moeten krijgen. **Voor de interne dimensie leggen we de focus op de doelstellingen die de Vlaamse bevoegdheden aanbelangen** en waarop we dus impact hebben. Sommige targets overlappen of vertonen sterke gelijkenissen waardoor aggregatie mogelijk is.

SDG 17 en heel wat targets bij de andere SDG's behandelen de implementatiemiddelen die vereist zijn om de ambities van de 2030-ADO waar te maken. We kiezen ervoor geen implementatiemiddelen en beleid op te nemen in het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. Het behalen van de doelstellingen veronderstelt echter wel dat er aangepaste beleidskaders komen.

2.3 VERVOLLEDIGD DOOR DE 2030-DOELSTELLINGEN VAN DE LANGETERMIJNBELEIDSPANNEN IN OPMAAK

De 2030-ADO roept de regeringen op om eigen doelstellingen vast te leggen, maar stelt ook: ‘Elke regering zal ook beslissen over hoe deze streef- en globale doelen dienen te worden ingepast in de nationale planningsprocessen, beleidslijnen en strategieën. Het is belangrijk dat we het verband erkennen tussen duurzame ontwikkeling en andere relevante lopende processen op economisch, sociaal en milieuvlak.’

Tal van doelstellingen uit de 2030-ADO worden gevat in sectorale langetermijnbeleidsplannen in opmaak. Zo zal het Energie- en Klimaatplan 2021-2030 de volledige SDG’s 7 en 13 afdekken en SDG 11 gedeeltelijk, zal het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen doelstellingen omvatten die betrekking hebben op SDG’s 11, 9 en 12, het Mobiliteitsplan doelstellingen die betrekking hebben op SDG 3, 11 en 9, het Luchtplan doelstellingen die betrekking hebben op SDG’s 3, 11 en 12 . We kozen ervoor om deze plannen hun eigen totstandkomingstraject verder te laten volgen. Na de goedkeuring van deze langetermijnbeleidsplannen zullen hun 2030-doelstellingen integraal deel uitmaken van dit 2030-doelstellingenkader en het zo vervolledigen. **Het 2030-doelstellingenkader en de bijhorende indicatoren worden zodoende bijgestuurd op basis van deze (nieuwe) lange termijnbeleidsplannen en na evaluatie door de volgende Vlaamse Regering.**

//

42	Tegen 2030 zijn de ecosystemen en hun diensten en biodiversiteit minstens behouden, is de aftakeling van de natuurlijke leefgebieden ingeperkt en zijn met uitsterven bedreigde soorten beschermd.	
43	Tegen 2030 is gegarandeerd en aangetoond dat alle openbare bossen en 50% van de private bossen volgens de nieuwe criteria geïntegreerd natuurbeheer worden beheerd en dat Vlaanderen in verhoogde mate bijdraagt tot de bevordering van duurzaam bosbeheer en de vermindering van ontbossing op wereldniveau.	
44	Tegen 2030 mag er in Vlaanderen netto geen gedegradeerde grond meer bijkomen.	
45	Tegen 2030 krijgen nieuwe invasieve soorten geen kans om zich te vestigen en worden aanwezige invasieve exoten bestreden of onder controle gehouden om hun impact te voorkomen of te beperken.	
...met een open en wendbare overheid in partnerschap		
46	In 2030 heeft Vlaanderen op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke, eenvoudige, slanke en transparante instellingen. met oog voor participatieve en representatieve besluitvorming.	
47	Vlaanderen levert inspanningen om haar bijdrage aan de 0,7% norm in het kader van ontwikkelingssamenwerking te realiseren.	
48	Tegen 2030 is er een verschuiving binnen de overheidsuitgaven naar investeringen, waardoor Vlaanderen inzake publieke investeringen bij de top van Europa hoort.	

4 INDICATORENSET: CONCRETISERING EN MONITORING

4.1 SITUERING

Om het overzicht te houden over de voortgang van de realisatie van de 2030-doelstellingen is er nood aan een kwalitatieve indicatorenset.

Diverse internationale organisaties hanteren een eigen set van indicatoren om de doelafstanden ten opzichte van de SDG's (*gaps to target*) te monitoren: de VN, de OESO, Eurostat. Uit een vergelijking van de verschillende sets blijkt dat de set van Eurostat het nauwst aansluit bij de Vlaamse realiteit en toelaat Vlaanderen in een Europese context te situeren en te benchmarken.

De aggregatie en de reductie in het aantal van de oorspronkelijke SDG-targets resulteerden in 2030-doelstellingen van een hoger, minder gedetailleerd niveau. Via een beperkte set van gedetailleerde en gedesaggregeerde indicatoren, uitgaande van de lijst van **Vlaamse Openbare Statistieken** en rekening houdend met de set van Eurostat, trachten we hieraan te remediëren. De set bestaat voorlopig uit **84 unieke indicatoren, waarvan 9 zogenaamde 'dashboard-indicatoren'** die een globaal beeld per dimensie geven. De uitgebreide set is opgenomen in bijlage 2. De keuze van

////////////////////////////////////

	EVK: elders verworven kwalificaties.
Doelstelling 18	
18.1	Aandeel woningen van 'toereikende kwaliteit', afzonderlijk voor private huur, sociale huur en eigenaar.
...via een nieuwe economie	
Doelstelling 19	
19.1	Algemene kredietvoorwaarden voor ondernemingen (Belgische data Bank Lending Survey)
Doelstelling 20	
20.1	Productie landbouw
20.2	Toereikend arbeidsinkomen landbouw
20.3	Productiviteit landbouw
20.4	Eco-efficiëntie landbouwsector
Doelstelling 21	
21.1	Reële groei van BBP/capita
21.2	Eco-efficiëntie: BBP uitgezet ten opzichte van energiegebruik, watergebruik, productie van huishoudelijk en bedrijfsafval, emissie naar de lucht van broeikasgassen, verzurende stoffen en fijn stof, emissie naar het water van stikstof
Doelstelling 22	
22.1	Werkzaamheidsgraden, werkloosheidsgraden, gemiddelde effectieve uittredeleeftijd. (Werkbaarheid internationaal vergelijken moeilijk: geen EAK-gegevens, European Working Conditions survey niet representatief op Vlaams niveau)
22.2	Werkbaarheidsgraden SERV (4 dimensies) (zolang geen internationaal vergelijkbare gegevens beschikbaar zijn)
Doelstelling 23	
23.1	Geharmoniseerde competitiviteitsindicator
23.2	Loonkostenhandicap tov. onze 3 voornaamste buurlanden/handelspartners (DU, Fr, NI) Loonkost per eenheid product
Doelstelling 24	
24.1	Uitvoerratio, Uitgesplitst binnen en buiten de EU.
24.2	O&O bestedingen van buitenlandse entiteiten in Vlaanderen. (onder voorbehoud)
Doelstelling 25	

////////////////////////////////////

5 IMPLEMENTATIE EN OPVOLGING

Het SDG-kader draagt een integrale en holistische aanpak in zich. Door de SDG's als basis te hanteren voor het 2030-doelstellingenkader, zetten we stappen om de verkokering in het beleid tegen te gaan en te werken vanuit een meer integrale visie. Deze integrale en transversale benadering trekken we ook door richting implementatie. De aanloop naar de nieuwe legislatuur vormt een geschikt moment om hiertoe een aantal elementen aan te reiken. De eigenlijke implementatie van Vizier 2030 zal immers uitgewerkt worden in de beleidsdocumenten bij aanvang van de volgende regeerperiode.

Vlaanderen kiest in de implementatie voor een ambitieuze maar realistische aanpak voor de 2030-doelstellingen, door verder te bouwen op bestaand, toekomstgericht beleid, aangevuld met een aantal nieuwe actiepunten en rekening houdend met het langetermijnkader van Visie 2050. Het **implementeren van de 2030-doelstellingen** is de verantwoordelijkheid van de verschillende entiteiten, hierin steeds strevend naar participatie en samenwerking binnen en buiten de Vlaamse Overheid. De scope en de complexiteit van de SDG's vragen immers om **actieve participatie** van stakeholders, waarbij participatie tussen publieke en private spelers cruciaal is. Vlaanderen heeft hierin reeds ervaring opgebouwd binnen de zeven transitieprioriteiten van Visie 2050.

Maar de 2030-doelstellingen realiseren is tevens een internationale en lokale uitdaging en vereist dat **ieder bestuursniveau de gepaste acties onderneemt**. Tijdens de komende periode zal de Vlaamse Overheid daarom ook inzetten op het verder uitbouwen van partnerschappen om de SDG's op het terrein te implementeren. Met name steden, gemeenten en provincies hebben een belangrijke rol te vervullen in het realiseren van de SDG's. Daarom is een samenwerking van de Vlaamse overheid met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) en het kenniscentrum Vlaamse Steden aangewezen en wordt de mogelijkheid van een SDG-Pact met de lokale besturen onderzocht. Daarnaast wordt ook de evolutie over de manier waarop in de EU gevolg zal worden gegeven aan de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen goed opgevolgd. De keuzes die in de komende periode op Europees niveau gemaakt zullen worden, zullen vanzelfsprekend een invloed hebben op Vizier 2030.

De **opvolging van de implementatie** van Vizier 2030 zal via twee sporen gebeuren. Enerzijds biedt een klassieke monitoring via de indicatorenset een overzichtelijke weergave met een globale stand van zaken van het 2030-doelstellingenkader en indicatieve status van individuele doelstellingen. Anderzijds zal bij aanvang van de nieuwe legislatuur, wanneer de beleidsinformatie wordt opgemaakt i.k.v. de beleids- en begrotingstoelichting (BBT), er per beleidsveld worden voorzien in een koppeling met Vizier 2030. Op basis daarvan kan tevens in een jaarlijkse rapportage (september) voorzien worden, in functie van de Septemberverklaring.

Op de domeinen waar er nog ruimte voor verbetering wordt vastgesteld kan Departement KB in zijn rol als Center of Government verdere ondersteuning/advies bieden aan de betrokken entiteiten. En uiteraard zijn ook **sensibilisatie en vorming** essentieel om de medewerkers in de overheidsentiteiten vertrouwd maken met het SDG-kader. Daarom zullen ook in de toekomst geregeld aangepaste SDG-vormingen plaatsvinden, dit zowel generiek (voor alle ambtenaren) als specifiek voor directieraden en managementcomités.

////////////////////////////////////